

Erkek Egemen Toplumda Kadın Filozof Aspasia

Erkek Egemen Bir Toplumda Kadının Yeri Neresidir? Ya Da Nasıl Var Olabilir?

Felsefe insana özgü düşünsel bir etkinliktir. Tüm insanlar aynı akli yetilere sahipse, tüm insanlar felsefi bir etkinlik yapabilir. Bunun cinsiyet kısıtlaması olamaz.

FEL2138 Felsefe Metinleri: Okuma Ve Yazma II.

Zühre Naz ŞAHİN 2023277080

Dersin Sorumlu Öğretim Üyesi: Prof. Dr. Özlem Duva Kaya

Aspasia

Aspasia, Miletli Aspasia MÖ.5. yüzyılda Antik Yunanda yaşamış bir filozoftur. Aspasia, Antik Yunanda bir kadın filozof ve retorik sanatının önemli ismidir. Hatta kendisi Sokrates'in öğretmenidir. Sokrates'in diyaloglarında adını sıkça duyarız ve ondan övgü ile bahseder. Aspasia, Antik Yunan toplumunda yaşamış ve o dönemin problemleri göz önünde bulundurulduğunda, onun gibi bir kadın filozof görmek başta tuhaf gelebilir. Çünkü geçmiş dönemlere baktığımızda genelleme yapmaksızın çoğunlukla erkek düşünürlerden söz edildiğini görüyoruz. Bunun sebebi ise, Antik Yunanda üç sosyal sınıf bulunmasıdır. Bunlar: Yurttaşlar, metoikoslar ve köleler. Kadınlar yurttaşlar kategorisine giremezler. Kadınlar da yurttaş sayılırlardı fakat siyasete dahil olamazlardı. Siyasi hakları yoktu. Kamusal alanda da dışlanırlardı. Antik Yunanda kadınların görevi, ev işleriyle ilgilenmek ve çocuk büyütmektir. Bu da yaşamlarını büyük bir kısmını kaplardı. Eğitim hakları da oldukça kısıtlıydı. İşte böyle bir dönemde ve toplumda Aspasia gibi kadın filozofları görmek oldukça önemlidir. Çünkü felsefe dediğimiz şey insana özgü düşünsel bir etkinliktir. Ve tüm insanlar aynı akli yetilere sahipse, tüm insanlar felsefi bir etkinlik yapabilir. Bunun cinsiyet kısıtlaması olamaz. Hatta bunu günümüzden, 20.yüzyıl filozofu olan Hannah Arendt'in düşüncesi ile bağlayacak olursak o, "Tüm insanların felsefi düşünme yetilerine sahip olduğunu" söyler. Çünkü felsefe insani bir gereksinimdir. Bu gereksinimi görmezden gelen ya da bastırmaya çalışan insanların ise "uyur gezer" olarak nitelendirir. Yani felsefe yapmanın ne cinsiyeti olur ne de bir kısıtlaması. İşte Aspasia da bu şekilde sosyal sınıfların olduğu, kısıtlamaların olduğu bir dönemin filozofudur. Fakat Antik Yunanda gördüğümüz sosyal sınıfların yanında Aspasia'nın da içinde olduğu Hetairalar sınıfı da vardır. Hetairalar, iyi eğitim almış, kendini yetiştirmiş, kültürlü, zeki ve güzel kadınların oluşturduğu bir sınıftır. (Evren Şar İŞBİLEN.(2021).*ANTİK YUNAN TOPLUMUNDA HETAIRALARIN VARLIĞI* .Journal Of History School). Bu kadınlar, Antik Yunan'da sahip oldukları bilgi birikimi ve aldıkları eğitim sayesinde büyük saygı görürlerdi. Bu kadınların birçoğu da metoikos yani yabancıydı. Aspasia da onlardan birisidir. O, genç yaşlarında Milet'ten Antik Yunan'a gelmiştir. Yani o hem bir metoikos ,yani yabancı, hem de hetairaydı. Aspasia'nın yabancı olmasının, kadın olmasının ve metoikos sınıfından gelmesinin Atina'da bazı kısıtlamalar doğurduğu bilinir. Bu konumda olan kadınlarla Atinalı erkeklerin evlenmesi yasaktı. Bunu, dönemin devlet adamı Perikles'in

Atinalı erkeklerin yabancı bir kadınla evlenmesine getirdiği kısıtlama ile daha iyi anlayabiliriz.

Bu durumda Atinalı erkeklerin, yalnızca Atinalı kadınlarla evlendiğini görüyoruz. Atinalı kadınlar aile işleriyle, çocuk büyütmek ile ve evin düzenini sağlamakla yükümlüydü. Böyle bir durumda da Atinalı erkekler felsefe, siyaset konuşmak ve entelektüel sohbetler yapmak için hetairalara gitmekteydiler. Çünkü onların her biri, en iyi eğitimi almış, kendini geliştirmiş, kültürlü kadınlardı.

Aslında biz Aspasia gibi filozof, düşünür, entelektüel kadınların varlığının olduğunu biliyoruz. O dönemin yapısına rağmen zaten böyle kadın düşünürler vardı fakat dönemin sistemi onları göstermemek, öne çıkarmamak üzerine kuruluydu. Aspasia'nın içinde olduğu sınıf aslında onu evli kadınların kurallarından ve kısıtlamalarından kurtarmıştır. O, bu toplumda zaten güzel konuşması, retorik sanatı, akli ve zekası ile ön plana çıkmıştır. Aslında biz Aspasia ile birlikte Antik Yunanda kadının yerini çok daha iyi anlıyoruz. Çünkü o dönemde kadının yeri ev işleri ve çocuk bakmaktan ibaretti ama gel görelim ki kadının yeri felsefi konuşmaların yapıldığı yer de olabilir siyasetin içinde de olabilir. Ve hatta Sokrates gibi çağın büyük düşünürünün öğretmeni de olabilir.

Aspasia'nın Atina da bir düşünür olmasının yanı sıra zamanın devlet adamı Perikles ile olan ilişkisi toplumunda çok ses getirmiştir. Perikles, Atinalı erkekler yabancılar yani metoikoslarla evlenemez kısıtlamasını getiren kişiydi ve Aspasia da bir yabancıydı. Bu yüzden ilişkileri çok ses getirmiştir ve birçok tarih kaynağına da konu olmuştur. Perikles'in getirdiği kısıtlamaya rağmen, Aspasia ile olan düşünsel ve sevgi bağına dayalı ilişkisinden vazgeçmemiştir. Tabii ki de Aspasia sadece ilişkisi ile tarih sahnesinde var olmamıştır. Direkt olarak ondan hayatı, görüşleri veya düşünceleri ile ilgili bilgi alamıyoruz. Fakat birkaç filozofun diyaloglarına konu olmuştur. Örneğin Platon'un "Meneksenos" diyalogunda Sokrates'in ağzından Aspasia için şöyle söyler: "Bu konuşmayı bana Aspasia yazdırdı; evet, o Aspasia, Perikles'in dostu olan kadın. Hatta Perikles'in ünlü söylevlerinden bazılarını da onun yazdığı söylenir." Bu diyalog onun hitabet sanatının ne kadar gelişmiş olduğunun yanı sıra o dönemde erkek egemen toplumda kadınların gizlide olsa nasıl etkili olduğunu gösterir. Hitabetinin güçlü olması, düşünceleri ve felsefesinin Periklesin üzerinde etki bırakması aslında görünmez kadın emeğidir ve hatta günümüzde bile kadınların birçok emeğinin,

düşüncesinin, görüşlerinin geri planda gibi görünmesi, toplumda birçok erkeğin düşüncesine ön ayak olması görünmez kadın emeğidir. MÖ 5.yüzyıl ve günümüz 21.yüzyılda bile kadının emeğinin geri planda gösterildiğini ver hatta birçok tarih sahnesinde de kadınları hep sahne arkasında kaldığını görüyoruz. Aslında onlar sahne arkasında gözükseler de diyalogdan da anladığımız gibi gizli de olsa sahnede her zaman var olmuşlardır.

Günümüzde de Antik Yunanda da kadının yeri hep problem olmuştur. Hala daha birçok yazıya, düşünceye konu olan kadının yeri sorusu milattan öncesine kadar dayanmakta ve belki de çok daha eskiye. Gerçekten de kadının yeri neresi? Nasıl var olabilir? Aspasia ile Antik Yunanda kadının yerini çok daha iyi anlıyoruz. Örneğin, onun hayatına dair net bilgiler yok hatta ölümüne dair bile net bilgiler yok. Biz Aspasia'nın doğrudan ondan gelen düşünce ve yazılarını da bilemiyoruz. Tüm bunlar aslında kadının yerini çok net bir şekilde bize ifade ediyor. Ne günlük bir konuşma için de ne de bir toplum içinde biz kadınları göremiyoruz. İşte böyle bir toplumda Aspasia gibi kadın düşünürleri dönemin ve toplumun tam önünde görüyor olmak çok önemli. Aslında insanların erkek ve kadın olarak ayrılması başlı başına en büyük sorundur. Çünkü felsefe yapmak, düşünme, toplumda konuşabilmek tüm bunlar insana özgü eylemlerdir. Bu eylemleri tek bir kimlik üzerinde yaşatmaya çalışmak insan kavramı özelinde çok yanlıştır. Aspasia bulunduğu toplumdaki kadınlardan hetairalar sınıfı içinde olduğu için ayrılıyor fakat bu ne onun suçudur ne de diğer kadınların suçudur. Elbette ki onun en büyük şansı bu sınıfın içinde olmasının da getirisiyle eve kısıtlanmış, toplumdan, kamu alanlarından dışlanmış kadınların içinde olduğu baskıdan çıkmış olmasıdır. Fakat şunu unutmayalım ki Aspasia erkek egemen bir toplumda kadının yerinin tarih sahnesinin en ön olabileceğini çok net bir şekilde göstermiştir. Bu kolay değildir çünkü Aspasia da birçok kadında döneminde erkekler kadar kolay söz sahibi olamamışlardır. Erkek egemen toplumlar, yönetim biçimleri ve hatta bir kadının kendilerinden üstün olmasının onlara verdiği rahatsızlık işte tüm bunlar tarih boyunca kadının toplum içinde ki yeri ve nasıl var olabileceği üzerine sorular ortaya çıkarmıştır. Felsefe yapmanın insanın doğal bir gereksinimi olmasına rağmen, geçmişten günümüze kadar bu insani özellik, hep erkeklere atfedilmiştir. Ataerkil toplum biçimi ve hatta dini içeriklerden dolayı biz hep erkekleri sahnede kadınları sahne arkasında görmekteyiz. Aspasia gibi düşünceleri ile var olan, felsefesi ile kendini ifade eden, aldığı eğitimi ile öne çıkan ve hatta siyasette, toplumda biz hep kadınları gördük ve görmeye devam ediyoruz. Tabii ki de geçmişte de günümüzde de bazı şeyler kadınlar için halen zorluklarla doludur. Ama Antik Yunanda da günümüzde de ses çıkaran, düşünen, felsefe etkinliği yapabilen ve hitabeti güçlü Aspasia gibi birçok kadın vardır.

Aspasia, erkek egemenliğin hakim olduğu bir toplumda kadın düşünür olarak karşımıza çıkmıştır.O yüzden onu sadece güzelliğı ya da hetairalar içerisinde anmak, anlatmak yanlış olur. Tarih sahnesinde, felsefe tarihinde ve birçok yerde kadın görmek Aspasia gibi kadınları görmek onları düşünceleri, fikirleri ile var etmek en doğrusudur. Evet Periklesle olan ilişkisi Aspasia'nın hayatında ve hatta birçok kaynakta en önemli yeri tutmuştur fakat burada asıl olan kesinlikle böyle bir erkek egemenliğı olan toplumda onu sahnede görebiliyor olmak. Çünkü günümüzde bile bu hala bazen çok zor olsa da geçmişte Antik Yunan toplumunda bunu görebiliyor olmak kesinlikle konuşmaya değer ve Aspasia'ya ve onun gibi kadınlara çokça teşekkür etmek gerekir. O kimliğinin, cinsiyetinin var olmadığı bir dünya da düşünceleri ile var oldu.

Aspasia'nın hayatı, sadece kadının tarih sahnesinde var olmasının zorluklarını değil bununla birlikte eğitimin, entelektüel kişiliğın, özgürlüğün de mücadelesini anlatmakta. Çünkü o kadınlara söz hakkı verilmeyen sahnelerde en önde olmuş ve kimlik belirtmeksizin herkesin o sahnede yer alabileceğini, en önemlisi o dönemde kadın olarak zamanının da geleceğinde birçok düşünürünü etkilemiştir. Belki hakkında birçok şey bilmiyoruz ama kadınların görünmez emeğı dediğimiz eylemleri o bu toplumda korkmadan gerçekleştirmiştir. Cinsiyetin önemli bir rol oynadığı bu toplumda o kadın oluşuyla, yabancı oluşuyla ve sarsıntılı ilişkisiyle tüm bu baskıları kırıp bize en önden seslenmiş ve şuan birçok kadına ilham olmuştur.

Hala daha günümüzde devam eden eşitsizlikler, cinsiyet rolleri ve kadının bir türlü toplum içinde en önde olmasını kabul edemeyen düşünceler var. Aspasia'nın MÖ 5.yüzyılda gösterdiği bu cesaret bu adım günümüzdeki bu problemlere karşı tüm kadınlara ve düşünörlere ilham olmuştur. Kadınların ondan aldığı ilham, ondan direkt olarak bize ulaşmayan veya başka düşünörlerin eserlerine konu olan düşüncelerinin ve felsefesinin günümüzde hala yaşatılması ve bu gizli kadın emeğinin görünür kılınmasıdır. Aspasia, birçok kadına cesaret veren, ilham olan, tarih sahnesinin kadınlara da ait olduğunu gösteren döneminin erkek egemen toplumunda hep sesi çıkan kadın filozof. Günümüzde bile hala kendini ifade etmede baskılanmış kadınlar, eğitimi kısıtlanmış kadınlar ve toplumsal alanda kısıtlanmış kadınlar vardır. Aspasia'nın geçmişte çıkardığı ses şuan günümüzde bu baskı ve kısıtlama içinde olan kadınlara en büyük destek ve cesaret olmuştur. Aspasia ve onun gibi tüm kadın düşünörlere ve kadınlara sonsuz minnettar kalmalıyız.

Miletli Aspasia, cesareti ile ilham veren, yaşadığı toplumda geri atılan kimliğine rağmen, kadın olmasına, yabancı olmasına rağmen hep sahnede olan. Kadının yeri her yerdir. Sahnenin en arkası da, en ortası da, en önü de ve hatta seyircilerin tam içinde de kadının her zaman yeri vardı ve olmaya devam edecektir. Aspasia, tüm bu cesaretin için, kadın olarak susmayıp düşüncelerini dile getirdiğin, birçok kadına ilham olduğun ve cesaret verdiğin, benim filozofum olduğun için sonsuz minnettarım. Kadının yeri her yerdir yeter ki kadınlar susmasın, düşünsün, okusun, çalışsın ve hiçbir düşüncesi, fikri gizli kalmasın.

Kaynakça;

https://hukukbo.org.translate.googleusercontent.com/translate/https://www-worldhistory-org.translate.googleusercontent.com/?x_tr_sl=en&x_tr_tl=tr&x_tr_hl=tr&x_tr_pto=tcok.com/?s=Aspasia

Tarihte Neden Kadın Filozof Yok? | Hypatia, Aspasia, Theano -Pelin Dilara Çolak (Youtube)

Mulheres Na Filosofia - Aspásia #3 | Clóvis De Barros (Youtube)

Evren Şar İŞBİLEN.(2021).*ANTİK YUNAN TOPLUMUNDA HETAIRALARIN VARLIĞI* .Journal Of History School

ASPASIA

(~MÖ470 / ~MÖ400)

Erkek egemen bir toplumda kadının yeri neresidir? Ya da nasıl var olabilir?

Antik Yunanda var olan erkek egemen toplum düzeninin de, kadınların siyasetten, kamu alanlarından dışlandığı, sadece ev işleri ve çocuk bakmakla sınırlandığı konumda tarih sahnesinin tam ortasında Aspasia gibi kadın bir filozofun varlığı, kadının yerinin ve nasıl var olabilir sorusunun en önemli cevaplarından biridir. Felsefe dediğimiz şey insana özgü düşünsel bir etkinliktir. İnsanlar aynı akli yetilere sahipse, cinsiyet fark etmeksizin herkes bu düşünsel etkinliği gerçekleştirebilir. Aspasia da bir kadın düşünür olarak erkek egemen bir toplumda kadının felsefesi ile, düşüncesi ile var olabileceğini göstermiştir. Aspasia, bu baskıcı düşüncenin dışında yer alan sosyal bir sınıfın içindeydi. Hetairalar sınıfı. En iyi eğitimi almış, kültürlü, zeki kadınların ve en önemlisi yabancı kadınların oluşturduğu bir sınıf. Aspasia, içinde olduğu bu sınıf sayesinde aslında kadının yerinin düşünce ortamlarında, entelektüel sohbetlerde, siyasetin ve kamu alanlarının da içinde olabileceğini göstermiştir.

Aspasia'nın Antik Yunanda ki etkileri, tarih sahnesinde görünmez kadın emeğinin önemli örneklerindendir. Kaynaklarda onun zamanın devlet adamı Perikles'in düşüncelerinde etkili olduğu yazılır. Erkek egemen bir toplumda zamanın devlet adamı etkilemek ve hatta birçok erkek düşünürü ön ayak olması hem kadının gizli emeğinin hem de kadının her yerde olabileceğinin göstergesidir. Yani tarih boyunca bize kadın emeğinin hep gizli kaldığını fakat hep sahnede olduğunu hatırlatır. Aspasia kadının yerinin sadece sahne arkası değil, sahnenin en önünde olabileceğini ve o dönemin baskılarına rağmen bir kadının düşünce, felsefe ve fikirleriyle nasıl var olabileceğini göstermiştir.

Geçmişten günümüze kadınlar için halen birçok zorluk devam etmekte. Eşitsizlik, cinsiyet rolleri ve kadının yeri hep konu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. İşte Aspasia da tüm bu zorluklara rağmen hep en önde olmuş ve günümüz birçok kadına cesaret vermiş ve ilham olmuştur.

Kadının yeri sadece ev değildir. Felsefi bir alan, toplum, siyaset, entelektüel bir konuşmanın içinde her yerde olabilir. Aspasia da kadının her zaman tarih sahnesinde olması gerektiğini vurgulayan en önemli örneklerden. Kadınların yeri her yer olabilir ve kadınlar düşünce, fikir, felsefe, siyaset ve daha birçok yerde ve konuda var olabilirler. Yeter ki kadınlar her zaman konuşsun, düşünsün ve gizli kalmasin.

Metnin Devamı İçin
Qr Kodunu Okutunuz

Zühre Naz Şahin 2023277080

FEL2138 Felsefe Metinleri: Okuma Ve Yazma II

Dersin Sorumlu Öğretim Üyesi:

Prof.Dr. Özlem Duva Kaya